Hetedik évfolyam. **35. szám.** **Székely-Udvarhely, 1901. szeptember 1.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

A székely néphez.

(Sp) A székely társaságnak városunkban folyó hó 24-én történt megalakulása nyujt nekem alkalmat arra, hogy ismét hozzád szóljak édes székely népem. Amilyen szeretettel irom én e sorokat, vedd te is azzal a szeretettel s vésd azokat lelked közepébe, mert tudd meg, hogy első sorban is neked kell nehéz sorsodon segiteni. A székely társaságok, amelyek ugyanis a te fajodnak a megmentésére alakultak, csak akkor érhetik el czéljukat, ha válvetve, velünk együtt érezve, együtt gondolkodva kitartással küzdesz egy szebb jövendőd megteremtésére.

Szivem sugja, hogy szemedbe mondjam azt, hogy végre-valahára hagyj fel csunya szenvedélyeddel: a p á l i n k a i v á s n a k m é r t é k t e l e n h a s z n á l a t á v a l. Hisz csak a jó Isten a megmondhatója, hogy mily rombolást visz e rut szenvedély, a te különben egészséges testi életed megrontásában. S aztán hányszor forgatott ki hozzá még szép eszedből is: feldulva családi életed szentélyét; világgá szórva, koldusbotra juttatva szép gyermekeidet s amit szégyenlek is kimondani, még a börtön falai közé is juttatva, mert a pálinkától megzavart, örült fejeddel nem egyszer saját véreddel, saját fájoddal keveredtél véres verekedésekbe.

Fontold meg lelked mélyén a dolgot s vigyázz, mert ha ez továbbra is igy menne: n e m s o k á r a m e g s z ó l a l n a é l e t e d f ö l ö t t a h a l á l h a r a n g, mely élethez pedig az önzetlen hazaszeretetnek, a dicsőségnek oly sok feledhetetlen emléke füződik. S ha már aztán föllámadott benned a régi helyes, okos észjárás; az akaraterő, mely „nem“-et mond a pálinka csábitásainak: akkor első dolgod legyen — bármily felekezetü is vagy — vissza érni a jó Istenhez, övéid Istenéhez, akinek szent keze vezérelt e haza földjén ezer éven át.

Saját magadon tapasztalhatod, hogy a jó szándékkal, az Isten szent nevével kezdett munka mindig sikerrel jár. Azt is láthatod, hogy a rossz indulatu, a káromkodó, az istentelen ember, akár — ha székelyesen szólva — orrával turja is a földet: — nincsen látszatja, nincsen eredménye, söt kiveszi az Isten a kezéből még azt a kicsit is, amije van.

Ha munkához kezdesz, ha kedves családoddal együtt a nehéz munkában kifáradsz s talán erődön tul küzdöttél, hogy munkásságoddal megtermékenyitsd a föld göröngyeit: ne csüggedj! Emeld tekintetedet égre s meglásd édes székely népem, hogy dusabb lesz a kalász, dusabb lesz az aratás, amelyből szép családodat fenn kell tartanod.

A munkátlanságnak, amely már legnagyobb szomoruságunkra, fajodban is kezdett lábrakapni s mely erkölcsi életeden is oly nagy pusztitást visz véghez: h a j l é k o d b a n h e l y e t n e a d j. Továbbá az időnek kellő fölhasználását, beosztását különösen szivedre kötöm, mert a „majd rá érünk arra még“ féle gondolkozás mellett üresen marad a csür, üresen a hombár, a kukoriczakas. Ne feledd az aranyigazságot, hogy az „i d ő p é n z“. Az afféle anekdoták, hogy pld. a csiki székely azért nem adja el ugyanazon az áron deszkáját Udvarhelyen, mint Medgyesen (t. i. mert felesége Medgyesig tarisznyált) nagyon is jellemző arra nézve, hogy bizony-bizony sokan az időnek az értékét nem ismerik.

Még sok, nagyon sok mondani valóm volna. Arról is szeretnék valamit beszélni, hogy ha öt fiad van, mind az ötből ne nevelj gazdaembert, hisz ha szükre szabott birtokod, valóságos Kanaán-földje volna is, ugy sem adhatna az kenyeret mindenik gyermekednek. Iparra az erőteljes, ügyes székelyfiukkal!

Tehát a pálinka mértéktelen használatáról való lemondás, az istenfélelem, a kitartó munkásság, az idö kellő fölhasználása volnának azok az eszközök, amelyek a hegy-völgy koszoruzta országrészben, neked székely népem megelégedett, boldog életet biztositanának. Bizom benned, hogy boldogulásod eszközeit fölhasználod, s igy hü lész ahhoz a földhöz, amely szent örökségként szállt reád s melyhez ha hütlen lennél, illenének rád a költö szavai: „A n é p, m e l y é l e t j e l t n e m á d, n e m é r d e m l i a z é l e t e t!“

Világnapló.

Rövid idő alatt éri Francziaországot az a megtisztelletés, hogy a minden oroszok czárja másodszor is ellátogat oda. Ez alkalommal Miklós czár és neje csak a reimsi katonai nagygyakorlatok megtekintése czéljából utazik Francziaországba, mindazon által nagy öröm tölti el a francziákat a czár ezen elhatározása. Franczia lapok szerint a czár látogatása manifesztácziója azon világbéke biztositéknak, mely az orosz—franczia szövetségben rejlik. — A magyar orvosok és a természet vizsgálók e hó 21-én tartották meg Bártfán harmczegyedik vándorgyülésüket. Ezen történelmi nevezetességü város nagy ünnepséggel fogadta a 200 főnyi tudós társaságot, mely ülését Berzeviczy Albert elnöksége alatt a város fürdőjének fényes termében tartatott. — Az orosz czárnak Vilmos német császárral való alálkozása alkalmából az a hir kapott lábra, hogy a két koronás fő a delafrikai háboru kérdését is megvitatják és Miklós czár véleménye az volna, hogy ezen ügyben elérkezett az idő, barátságosan közbe lépni. — Csun kinai herczeg, a kinai engesztelő küldöttség vezetője, 53 tagból álló kiséretével e hó 25-én érkezett Bazelbe. A küldöttséget Vilmos császár augusztus 27-én fogadta volna Potsdamban, de közbe jött diplomácziai nehézségek miatt a fogadás egyelőre elmaradt s a küldöttség az ügy elintézéseig Bazelben vesztegel. — A pannonhalmi benczés-rend augusztus 25-én ülte meg fennállásának kilenczszázados évfordulóját. A benczés rendnek alapitója Szent István király volt 100.-ben, első apátja pedig Asztrik. Az ünnepély hálaadó isteni tisztelettel kezdődött, melyet Fehér Ipoly dr főapát czelebrált fényes segédlettel. — Temesvár vármegye Végvár községének a napokban lefolyt jubiláris ünnepségei alkalmával szét osztott monográfiából egy a mult század elején történt érdekes és jóizü történetke elevenedett fel. Vigh István juhos gazda egy reggel arra ébredt, hogy az ordas a juhakol szalmafedelén át a juhok közzé került s ott a vezér-koson kivül mindenik juhat széttépte, de a farkas, vesztére, az akolba szorult, hol azt Vigh István uram bundájával leteritve — természetesen nagy küzdés után — elevenen fogta meg. A juhos gazda a helyett, hogy agyonverte volna a veszedelmes férget, egy nagy kolompot akasztott a nyakába s igy engedte szabadon. Ez a furfangos boszu kergette éhhalálba a vérengző ordast, mert a kolomp hangjától már messzire elmenekült minden élő vad elől, mig a juhnyájak őrzőit a kolomp hangja ébérségre intette s igy minden zsákmány hijján éhen kellett halni a szegény párának.

Krónikás.

Egy kis statisztika a körjegyzők munkaidejéről.

(10282—901. alispáni, 300019—901. III. b. pénzügyigazgatósági rendeletekhez.)

Mennyire el vannak foglalva a kjegyzők és a közigazgatás egyszerüsitését hangoztatva mégis ujabb és ujabb terheket akarnak reájok rakni a mi bizony szinte lehetetlen, erre vonatkozólag az alábbi sorokat kapjuk:

Átlagszámitással vegyünk egy évre 365 napot. Egy napra 24 órát, igy van egy évbe 8760 óra. Naponta: a) alvásra 6 óra, b) reggelire 0·5 óra, c) ebédre 1 óra, d) vacsorára 0·5 óra, összesen 8 óra, egy évre 365 × 8 vagyis 2900 óra. Van egyben 52 vasárnap, 2 nemzeti ünnep, a 3 sátoros ünnepnek második ünnep napja, áldozó csütörtök, vagyis 58 ünnepnap. Egy ünnepnapra vegyünk csak 10 óra munkaszünet időt vagyis egy évre 580 órát. Az állami és közigazgatási hivatalok által betartott és a naptárakba piros betüvel jelzett ünnepeket nem számitva.

A jegyző egy évi munkaideje ilyenformán 5260 óra. Van a körjegyzőnek 6 községe, melyeket a községi szabályrendelet értelmében, a bagatel, mezőrendőri kihágások tárgyalása s egyéb községi ügyek elintézése végett köteles két hetenkint egyszer bejárni. Vagyis 26 × 6 = 156 nap, egy napra 16 óra munkaidőt számitva egy évre esik 2496 óra.

Az 1894. évi XVI t.-cz. 20. § a szoros kötelességévé teszi a körjegyzőknek, hogy a haláleset felvételi iveket 8 napon belül az illetékes helyre beterjesszék, vévén 5 évi átlagot évente, el hal egy jegyzői körbe 50 egyén. Miután a jegyzői székhelytől a kör községei 4—7 kilométer távolságra feküsznek, miután 40—60 korona fuvardij és 800 korona évi fizetésből fuvar használatra nem telik, per pedes apostolorum kell, hogy a községeit bejárja, egy haláleset felvételnél eltöltött időt vegyük 10 órába, erre is fel fogy egy évben 500 óra. — Rendkivüli esetek, u. m. nyomozatok, járványok, felsőbb rendeletek folytán és egyéb sürgős esetekből kifolyólag képviselőtestületi gyülések tartása stb. stb. alkalmával véve a legkisebb arányt, a körjegyzőnek egy-egy községébe meg kell jelenjen 10-szer, a mi évenkent 60 nap, vegyünk csak egy esetben eltöltött időnek 10 órát, egy év alatt ez is 600 óra. Feltéve, de meg nem engedve, hogy a körjegyzőnek elégséges legyen az irodájában az akták tömkelegét a számtalan nyilvántartások, kimutatásokat stbit stbit pontos időre elvégeznie: naponta 6 óra, vagyis egy évben 2190 óra. A vasárnap és ünnepnapoknál is a 6 óra munkaidőnek meg lett hagyva, tehát ezen számitásnál 365 napra van kimutatva az órák száma. Hivatalos ügyekből kifolyólag, u. m. sorshuzás, sorozás, szemlék, idézetekre, gyámügyben, telekkönyvi ügyben, adótárgyalások, fogyasztási adók bizto-

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Udvarhelyvármegye története.

A legrégibb időtől 1849-ig.

Irták: **Jakab Elek** és **dr Szádeczky Lajos.**

(4) Budapest. Athenaeum. 1901.

(A „S z é k e l y-U d v a r h e l y“ eredeti tárczája.)

Elbeszélvén Kézai Endre (I) harczait Henrik császárral, majd ez ujóbbi seregének menekülését, rátér arra, hogy a betegek „bársony párnák között kocsin vitették magukat,“ midőn a parasztok utól érték őket s levágták. „A hegyet pedig, az ily módon hátrahagyott bársony párnákról nevezték el a lakósok „Bársonyos“-nak.[1] De fura következő szószármaztatása is. I. Bélát Szegszárd nevü monostorában temették el. Ő ugyanis: „Kopasz (szár) és barnaszinü (szög) vala s azért saját monostorának olyan nevet adatott, a milyen a saját testalkata volt.“[2] Etymologizálásának talán mégis legszánalomra méltóbb példája a szolnok-dobokamegyei Kerlés falunak Kyrie eleison-ra való magyarázása: „Sz. László idejében — beszéli — Erdélyben azon a hegyen, a melyet Kyrieleisonnek hivnak“ a besenyőket szét verték.[3] Ezzel azonban végezzünk a két első krónikásainkból vett idézetekkel és térjünk át a Jakab E. főkutforrásul szolgáló csiki székely krónikára. A hunokkal foglalkozó egész V. Fej.-et, 23 lapon ennek alapján irta; ezt használja a Székelyek Östörténelme kutforrásául; erre támaszkodik, erre esküszik; ezzel bizonyit és czáfol, ezzel támad és sujt. E krónikáról szólva, sajnálatomra, csak a Szabó Károly védő ismertetése — kisebb tört. munkáiban — állott rendelkezésemre, de védői előtt ez igy is a legmegbizhatóbb forrás.

E krónika — irja Szádeczky Lajos — „a mult század végén (1796 táján) gyártott k o h o l m á n y a székelyek őstörténetéről, amely állitólag, a záradék vallomása szerint, 1533. Sándor Menyhárt vacsárcsi falu melletti házában (várában) 158 oklevélből iratott össze, aztán 1695. Csik-Szeredán másoltatott s ebből az állitólagos másolatból ujra lemásoltatván, 1796. beküldetett az erdélyi történetkedvelők társulatának kiadás végett. Mindjárt eleinte gyanut keltett a krónika s a társulat nem adta ki, jóllehet annak titkára Aranka magyarra forditotta s jegyzetekkel ellátta. Megjelent először Killyeni Székely Mihály: A nemes székely nemzet Constitutiói és Privilegiumi cz. Pesten 1818. kiadott munkája függelékében a 276 - 95 old. minden kommentár nélkül. Tartalma: a székelyek őstörténelme Attila idejéből s főkép az Árpád kortársa Zandirhám r a b o n b á n-tól (ahogy a székelyek fejedelmeit nevezi, e g y m a g a az összes krónikák között), a rabonbánok, főkép a Sándor család leszármazása, a székelyek állitólagos á l d o z ó p o h a r a viszontagságai stb. 1530 ig . . . Legrősebb védelmezője volt Szabó Károly . . . Manapság kevesen vannak történetiróink között, akik K o h o l t-nak ne tartanák.“[1]

Szalay L., kritikai történetirásunk atyja, e krónikára egy jegyzetben mondja ki a halálos itéletet: „A székelyek eredetét és őstörténetét jókora homály fedi, s melyet az ujabb időben még nevelt azon körülmény, hogy történetvizsgálóink a „csiki krónika“ névvel fölruházott f o n á k g y á r m á n y t némi szeszélyből hiteles iratnak akarják tartani.“[2]

Pauler Gy. a krónikáról szólva azt tartja, hogy „legnagyobb része irókból kivett — s h a nem koholmány — oly ö s s z e z a v a r t székely emlékekből gyült, melyekből a valót már kivenni n e m lehet.“[3]

A régiek közül: Bartal György, Jerney J.; ujabb történettudósaink csaknem kivétel nélkül e krónikát koholtnak tartják; Marczali H. kutforrásaink kritikai történetirója pedig f é r c z m ü nek nyilvánitja azt.

Főbb érvei: „hogy az a csiki Sándorokat E t e l e f i á t ó l származtatja; a XI. sz.-ban a c s á n g ó k létezését állitja; a Sándor levéltárban (?) az V. sz.-ban élt Radagais király ideje óta meglevő oklevelekről beszél stb. A kit ily képtelenség nem győz meg a hamisitásról, — mondja Marczali — azt tudományosan meggyőzni nem lehet. Az egésznek alig van sora, ami a kritika szabályaival ne ellenkeznék: a vérszerződés Anonymusból van véve, a gyulák és harkázok Konstantinusból s igy a krónika a XVIII. sz. késő szüleménye.“ E nyomós ellenvetések, kifogások és figyelmeztetések a krónika hitelessége ellen, de különben is az abban lépten-nyomon föl-fölmerülő képtelenségek nem győzik meg Jakab Eleket a mü hasznavehetetlenségéről, s beleviszik a h i b á s o k o s k o d á s o k azon utvesztő nemeibe, a melyet a logika: mutatio elenchi, fallacia falsi medii, petitio principii stb.-nek nevez. Ugyanis a krónika adataiból következtet, azokkal bizonyit-czáfol. Holott maga is elismeri, hogy „való, hogy egyes (?) állitások tévesek“ stb. Továbbá: „E krónika, habár a másolók hibái (?) miatt itt-ott zavarosan, de a IX—XII sz.-zadi oly eseményeket tartalmaz, mikről a z e l ő t t s e m m i t s e m t u d t u n k . . . Midőn én azokat müvembe fölveszem, nem csak a székelyek, de Erdély történelmének is hasznos szolgálatot vélek tenni.“[1]

Végzetes tévedés! A mire ezen krónikában és a miért oly büszke: éppen az tehette volna — különösen forrásalapul szolgáló minőségében — gyanussá, s birhatta volna óvatos használatra. „Az elszigetelt adatokat szolgáltató kutfővel a feldolgozó történész máskép van — mondja Salamon — mint a levéltári kutató. Az utóbbi öröme legnagyobb, ha oly tárgyra lel adatot, a melyről a többi kutfő merőben hallgat. De a történelmi kritikára nézve nem mindig az unicumok a legbecsesebbek. A történelmi adatok olyanok, mint a fogsor. Ha egy-két följegyzésnek szomszédja nincs, mely t á m o g a s s a, soha szilárdul meg nem állhat.“[5] És bizony ez az eset a csiki krónikánál is. Izolált adatai, melyek sem más krónikák, sem oklevelek, de meg a combináló józan ész által sem támogattatnak: soha meg nem állhatnak. E kr. legnagyobb hibája még sem közölt adatai elszigetelt voltában sokszor lehetetlenségében rejlik, mint inkább előadás módja zavartságában, az előadott események kuszált és szinte mesterkélt szövevényességében és érthetetlenségében. Már megjelenése idejében Aranka azon gyanujának adott kifejezést, hogy a Sándor Zsigmondnál levő állitólagos székely nemzeti áldozó poháron mind az irás, mind a számok ujak és „gyanu vagyon, hogy az ifju Sándor Zsigmond irta reá, ki az ilyen s z e m f é n y v e s z t é s e k próbájától nem idegen.“ Mások: gr. Haller Zsigmond, neje és Fodor praefectus is „dicsérik Sándor Zsigmond urnak némely apró s z e m f é n y v e s z t é s r e való hajlandóságát s tehetségét.[1] 1854-ben gr. Kemény József, kire mint megtértre büszkén hivatkoznak, keményen kardoskodott a kr. hitelessége ellen, nyiltan kijelentvén, miszerint ő annak „ö s s z a g g a t ó j á t n é v s z e r i n t is megközelitőleg kijelölendi.“[2] Hogy a kr. a Sándor, esetleg más előkelő székely családok dicsőitése érdekéből koholtatott — az általános vélemény volt, melynek eloszlatására mégsem történt akkor semmi.

A kr. hitelességéről különben indokolt véleményt alkothatunk mindjárt az első lapon olvasható azon állitás után, hogy a székely nemzeti áldozó pohár első birtokosa Anacharsis volt. E scytha bölcs, a görög irók bizonysága szerint Solon kortársa lévén (K. e. 600), Attila előtt több mint ezer évvel élt. Anacharsis e kokuszdióhéjból készült kelyhe több mint harmadfél ezer esztendős hányatás után, miközben a Székely Nemzet áldozópoharául szolgált, 1819 ben, egy szemtanu állitása szerint meg volt még s hihetőleg a Sándor család birtokában maig is megvan.[3]

Nos a krónika ez adata kétségtelen czáfolatául szolgál azon némelyekben lappangó föltevésnek, hogy már Noe apánk — ismeretes sajnos esete alkalmával — e kelyhet hajtogatta volna!

Komolyan szólva s visszatérve a kr.-ra van abban a $2^1/_2$ ezredéves klenodiumhoz hasonló exotikus más adat is, a mely amannak hitelességét van hivatva erősiteni. A kr. szerkesztői szerint ugyanis Anacharsisnak, testvére által való, megöletését olvashatni azokban az okmányokban, melyek Radagus (Radagais) góth királytól (408 körül!) maradtak fön Sándor Menyhért házában egész az ö korukig.[4] Itt már a Sándorok, mint a góth királyok okmányörökösei szerepelnek! Ha a fönti két klasszikus adat után is maradna föl valakiben a kr.

[1] Kézai i. m. 30. (Győr m. déli részén Mező-Örs mellett.)
[2] U. o. 32.
[3] U. o. 35.

[1] Pallas Lexicon: Székely krónika.
[2] Szalay L.: Magyarország Tört 2. kiad. I. k. Pest. 1861. 9 l.
[3] Jakab E.: Monogr. 174. l.

[4] Monographia 94. l.
[5] Salamon Ferencz: Budapest tört. III. k. 15 l.

[1] Szabó K.: Kisebb tört. munkái Bp. Ráth. II. k. 24. sk. l.
[2] U. o. 159. l.
[3] Szabó K. i. m. 56. U. Ám e kokuszdió-kehelyről, melyhez hasonlót azóta már nem egyet találtak (l. Erdélyi Muz. 1898. X.) jeles régészünk Romer Flóris más véleményen van. Ö t. i. azt renaissance korból való ötvösmü-utánzásának tartja, melynek készitését a XVI. sz.-nál (a különbség csak 2000 év!, nem lehet régibb időre tenni. L. Monographia 112. l.
[4] Szabó U. o. 57.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

sitása, adó, utadó főkönyveknek bemutatása stb. stb., főszolgabiró, árvaszék, számvevőség, pénzügyigazgatóság, járásbiróság, telekkönyv stb. stb. évente el kell menjen minimum számitva 25-ször, tehát ez is a jegyzőnek 25 munkanapját rabolja el, 400 óra. Mondjuk, hogy a jegyző egyszersmind anyakönyvvezető is, tehát betartva a megállapitott naponkénti 1 órát, egy évre esik 365 óra. A legtöbbnél ugy is van.

E szerint tartozik a körjegyző munkaidővel egy évbe 5260 órával. Tőle követelnek munkaidőt 6551 órát, vagyis 1291 órával többet, mint a mivel tényleg tartozik. Mintha hallanám, erre a feleletet: „dolgozz „rudas“, ha nappal nem telik, éjjel és a munkaszünet idő alatt is, mert ha nem, jön a birság és a fegyelmi.“

De én édes jó Istenem még ehez hozzá kell számitanom a közleményem elején hivatkozott alispáni és pénzügyigazgatósági rendeletekből kifolyólag a körjegyzők által az adók és egyéb köztartozások kérdése, elkönyvelése és beszedése, szóval az összes irásbeli teendők elvégzése czéljából a kör községeit 2 hetenként bejárni a jegyzők szintén köteleztetnek, a mi megint egy évben ujólag megkiván 2596 óra munkaidő eltöltését. Ehez hozzá adva 1291 órát, lesz összesen 3787 óra.

Már most kérem megfejteni azt, hogy a kitüntetett 3490 munkaszüneti órából, mikép egyenlitendő ki a még szükségeltető 3787 óra?

A ki ezen rejtvényt megfejti, az egyszersmind az oly sokak által gáncsolt közigazgatás szekerének döczögését előidéző „valaminek“ a nyitját megkapja, azt azonnal bátran patentirozhassa, mert jegyzőkül %-ot belőle nem kérünk. De a „Perpetuum mobile“ problemáján se kell tovább senki, hogy törje az eszét, csak nézzen meg egy 6 községgel megáldott körjegyző által teljesitendő munkahalmazt, a problema előtte áll.

Egy a többiek közül.

A régi és az uj középiskolai rendszer.

III.

E czim alá kell foglalnom az elmondottakat.

Legyen szabad befejezésül főleg az unitáriusokkal foglalkoznom.

Toroczkó állami elemivé változott iskolája nem szállitja többé sem a tordai, sem ennek utján a kolozsvári iskolába, főleg Sz.-Keresztur vidékéről a székely fiukat. Legfennebb Aranyos vidékéről, ha oda teved valaki. A tordai algimnazium is félig állami polgári iskolává változván, keveset ad Kolozsvárnak. A székelykereszturi 5 g. osztályu népes gimnázium sehogy sem bir legalább egy 6-ik osztályra szert tenni az olcsóság és közelség daczára is. Maholnap a helybeli tanitóképző intézet szállitója marad legnagyobb részben. Három belső székely vármegye unitáriussága elmarad a kolozsvári uj palotából. Még palló sincs, melyen ennek a 40–45 ezeret megütő székelységnek a fiai a sok akadály zavaros áradatán át Kolozsvárig jusson, s ha odajut is nincs amiből ott megéljen. Csikmegye tudtom szerint nagyrészben az ugynevezett revindikált havasok tanulmányi czélokra szolgáló jelentékeny közjövedelméből a somlyói különben is erős vagyoni állású gimnázium utján inditja fiait a kolozsvári egyetemre, ahol a kész konviktus várja a szegény fiukat, — inditja a fehérvári papnöveldébe kész ellátásra, — inditja a fővárosi müegyetemre. Pappal, tanárral, mérnökkel, biróval, ügyveddel ellátja a fél országot. Udvarhelymegyének nincs felekezeten kivül álló vagyona s ha volna, első sorban akkor is talán a reáliskoláját gyámolitana.

Ha nem csalódom a 17-ik évszáz vége felé történt. A többnyire szegény sorsu székely fiuk Kolozsvárt maradtak nyári szünidőre az iskolában. Tholdalgi Andras nagybirtokosnál Iklódon (Kolozsvár és Szamos-Ujvár között) egy jó csoport, egy sereg gabona learatását felvállalta. Learattak, haza hordottak, kicsépelték. Azután a szénának estek. Tanév kezdetén hazaindultak. A gazda több szekeret megrakatott zsák buzákkal, szalonnával, turóval. Ily kisérettel dalolva érték a diákok Kolozsvárra. Volt amit egyenek a tanév folyama alatt. Ez nem mese, hanem történeti valóság Ezek a diákok még 1820. körül is a szünidőkön éppen ugy mentek kapálni, aratni, kaszálni, mint az alosztályuak. Szereztek maguknak ruhát és élelmet. A közönség is adott az életrevaló fiuknak. Valószinüleg igy tettek a Pósaházi és Buzinkai tanárok vándor diákjai is.

A 60 as évek elején Csikból és Udvarhelyről a fővárosi egyetemre indul egy csoport diák. Szerencsésen meg is érkeznek. Kevés podgyászuk is volt. Az indóháznál meglátnak egy nagy teherhordó szekeret, melynek nem volt mit vigyen befelé. Bérkocsi is elég volt, de azokat igen drágáknak gondolták. Megalkudtak a teherhordó szekeressel, aki személyenként néhány krajczárt kivánt. Ugy vélték, hogy ez a szekér az omnibusz, amilyent még hihetőleg nem láttak. Felrakodtak és felültek erre. A sétáló uri közönség bámult rajtok. Egyszer egy ur kiválik a sétáló társai közül, hozzájok lép s kaczagva igy szól: Ugy-e hogy székely fiuk vagytok. Azok ám — felelték. A szekér elment s lerakodott a rendelt helyen, a fiukat pedig Feleki József szinművész — mert ő volt — a társaival együtt nagy vigság között jól megvendégelte. Ez is igaz, s nem sértem meg, hogy ha a kérges tenyerü fiuk egyikét itt megnevezem. Ez T i b á d Antal mai közigazgatási biró, vármegyénk egyik büszkesége volt.

A szász atyafiaknak a királyok, erdélyi fejedelmek, egyes hagyományozók kegyéből aránylag sok vagyon van a kezén. A 20 év után már készpénzben kifizetett dézma kötvények árából eklézsiáik és iskoláik nagy tőkékhez jutottak. A szász egyetem közelebbről bocsátott áruba az egyik hirlap szerint a verestoronyi havasokból 1—2 millió értékü fát. E lap szerint egy bécsi fakereskedő czéggel meg is van kötve a szerződés. Az egyházi és közmivelődési czélokra szolgáló nagy vagyon segélyével alsóbb és felsőbb iskoláik mintaiskolák. A nép fiai seregenként lepik el Brassó, Szeben, Segesvár, Medgyes, Beszterczе stb. iskoláit, a bel és külföldi egyetemeket s foglalják el a közszolgálati helyeket.

A nagy vagyonu naszódi és balázsfalvi, brassói, nagyszebeni és más iskolák nagyban viszik a szegény sorsu oláh ifjuságot is egyetemekre bel- és külföldön; teremtik az értelmiséget s annak utján a nemzeti erőt és vagyont is. A kolozsvári róm. kath. iskola jóformán nem is igen tudja, hogy a rendesen nagyszámu szegény oláh tanulói hol laknak és miből élnek. Csak azt látja, hogy tanulnak és haladnak.

A 40–45 ezer unitárius székelység szegényebb fiai otthon maradnak anyagi erő hiányában akkor, amikor a többnyire vagyonos s még a gyengébb állásu hazai örménység és zsidóság is taníttatja minden irányban a gyermekeit. A székelységnek néhány hold földje és pár marhája van. Pénze nincs. Az iskolába ma pénz kell.

Irigység nélkül, de valóban szomoruan gondolok e székely fiukra. Hiszen, legalább az unitáriusoknál a nagyobb állásuak mellett legjobban a nép fiai közül valók voltak a nagy hagyományozók: Augusztinovics Pál, Kovács Dénes, Berde Mózsa Derzsi János, Koncz János stb. És a nép fiai kiapadnak az iskolákból s ezek nem jutnak a régebbiek sorába. A hivatalviselők többnyire városokban laknak. A teritett asztaltól költség nélkül mennek az iskolába s onnan vissza a fütött szobába, tiszta és megjavitott ruhát is öltenek. A nép falukon, erdők-mezők göröngyein él. Nem fizethet utazást, étkezést, mosást stb. készpénzzel a gyermekei után. Falusi papság, tanitóság mi tevő lesz, ha egyszerre nem is egy, hanem több gyermekét kellene utnak inditani? Meglehet sok visszatér a néphez, melyből apja vétetett. S mennyi ős lelkierő, mennyi tehetség vesz el a nemzetre nézve ily módon! Szomoruan gondolok rá! . . .

Amint mondják, a kolozsvári s talán a vidéki tanárok javadalmazása is részint a magánosok hagyománya, részint az ujabbi államsegélyek által oly fokozatot ért el, mely szükség esetén még rendjel viselésére is képesiti akkor, mikor csak a hatvanas években is a Kriza püspök évi 1200 frt tanári és püspöki együttes fizetésének is csak az akadémiai és Kisfaludi társasági tagság adta meg a sulyt és fényt s a tanárok 350 400 forint fizetésének a tehetség és munka. Ők is a székely nép közül valók. Gondoljanak e népre s tegyenek valamit a népért, mit tettek a régebbi papok, esperesek, tanárok egyháziak és világiak. A jövedelemnek a szálláson, kerten s egyéb járandóságon kivül 1600 koronára lett kiegészitése után tulajdonképpeni szegény papság ma nem létezik.

Többet és inkább tehetnek, mint a régebbiek. Ezt annyival jogosabban követelheti is az unitárius székelység a papságtól s főleg a tanári kartól, mert azon 134 ezer forintot kitevő összegben, mely az utóbbi 1856–57-beli közgyüjtés eredménye, ennek a népnek a fillérei is benne vannak, mint voltak a régebbiekben is. Most a bécsi nyomástól kellett iskolát és egyházat megmenteni, mint 1718. éven innen. Ez a nép alkotta kiválóbb vezérek alatt azt a megmentő kis sereget, mely egyuttal a nemzet érdekében is vivta az élethalál harczot Isten tudja hányadikszor, mint a csatatéren a honvédség tevé a Bem vezetése alatt. Ez a nép jó indulatu figyelmet érdemel bárki fiától, főleg önöktől. Ez a nép tehát együttesen és kiválóbb tagjai által felette sokat tett az önök szükebb körü magán érdekében is, — viszontszolgálat fejében, ha ugy tetszik. Most a sor önökre került, hogy mozduljanak meg e nép fiai érdekében. Ne mondhassa senki, hogy az unitárius tanári kar, mint a vezetőség egyik főbb tényezője, csupán rideg tisztviselőséggé változott a nép fiaival szemben. A régiek nem voltak rideg tisztviselők. Az uj palotából nem lármát és nem csupán világosságot, hanem ujabban is főleg melegség kisugárzását várhatja e nép.

Mindenki tudja, hogy az unitáriusságnak egy krajczár értékü nemzeti vagyon sincs a kezén. Azt is tudja, hogy az elfoglalt s másfelé elajándékozott magán vagyon kamatjának még az ötvened részét sem üti meg az az összeg, melyet a nemzeti uj állam jó indulatból iskolai segély czimen ma juttathat évenként. Azt a 100 ezer forint épitési kölcsönt pedig törleszteni kell. Miből? E nép és kiválóbb tagjai által összehordott forintok jövedelméből. Tehát a nemzeti állam jelentékeny uj iskolaépületet nyert a kölcsönpénze után. És igy szinte annyi, mintha talán semmit sem adott volna. Különben kölcsön sem adott volna biztositék nélkül. Koldus, élhetetlen embernek nem adnak kölcsön. Azért teszem e szembeállitásokat, hogy kitünjék, hogy a nemzeti állam sem mehet segédül a közös étkezés czéljaira. Az unitáriusság e tekintetben is csupán saját erejére támaszkodhatik ma is, mint régen. Ha életre való megáll. Különben elpusztul az uj palotában . . .

Ott van a böbeszédü D. F. Egylet. Vegye szivére első helyen a belmissziónak ezt a módját. Tartsa meg a megtartható szegény fiukat s teremtsen belőlük és általok folyton gyarapodó tőkét.

Ott van egy másik körülmény. Berde Mózes a kolozsvári iskolához 100 szegény fiu számára naponként 3–3 czipót rendelt. Ez a mint mondják, most a konviktushoz van csatolva s mégis éppen annyi az ára személyenként a napi élelemnek, mintha ez sem volna. Érthetetlen számitás, vagy talán helyre hozható tévedés.

Ez a nagy hagyományozó az én csekélységemnek talán több bepillantást engedett időnként a saját lelkületébe és czéljaiba, mint sok másoknak. Ő száz fiunak rendeli a napi kenyeret naponkénti 10 kr, havonkénti 300 frt, 10 hóra tehát évenként 3000 forint = 6000 korona értékben. A végrendelet szellemétől és czéljától nem lehet eltérni. Ő, az egyszerü ember, nem tudhatta a mostani konviktus berendezése módjait. Ő száz fiunak nyujtá az áldó kezeit. Ez a vég akarata, mely előtt levett kalappal kell meghajolni vezetőknek és másoknak, mert ezenkivül Keresztúrra 50, s Tordára is 50 fiunak is rendelt. Élelmezési czélokra tehát évenkint 12 ezer koronát.

A katonáskodó ifjuság a palotaszerü kaszárnyákban egyszerü és tartós öltözettel s egyszerü élelmezéssel erőteljes. A tanuló ifjuság együtt lakva és étkezve, valamennyi iskolában közeledhetnek a katonákhoz pl. az orvosi kar által egészségtelennek nyilvánitott és költséges keményitett ingek mellőzésével s ruha tekintetében a hazai iparra való figyelemmel stb.

Ismétlem, hogy a jelen állapotok között s az uralgó téves közszellem miatt minden magyar iskola, jó részt a nép fiai nélkül, főleg a városiaké marad. Több módját lehetne találni, hogy társadalmi uton is fillérek gyüljenek a szegény vidéki fiuk élelmezésére. A kérdés a legnagyobb horderejüek közé tartozik. A szepességi iskolák ifjai közül többet lehet látni nálunk is nyáronként gyüjtögetve. Ifjak társasága, előadásokkal fürdőkön is gyüjtögethetne a sokszor unatkozó közönségtől 1–2 teritékre való költséget évenként.

Nem füzöm tovább. Tanácsokat sem akarok osztogatni.

Engedelmet kérek a közönségtől becses figyelme fárasztásáért, s a „Felhivás“ gazdájától a dolgába szólásért.

Minimusz.

hitelessége iránt gyanu, azt a kr. tudós védője Szabó K. van hivatva eloszlatni s egyszersmint igazolni, hogy a már emlitett Sándor Menyhártnak milyen párját ritkitó Muzeuma lehetett a XVI. sz.-ban Csikban.

„Az Árpáddal kötött szerződésre vonatkozó i r o m á n y o k és emlékek még 1533-ban Sándor M. házában Csikban Alszegen megvoltak s igy talán magok e k ö r e m e t s z e t t törvények is fönmaradtak.“[1]

És ezt a nagytudományu Szabó Károly állitja és igazolja! Ha nem lenne t e r m é s z e t e s, hogy a mit óhajtanánk, hogy bár ugy lett l e g y e n, arról könnyebben is elhisszük, hogy ugy is v o l t: akkor c s o d á l a t o s lenne az óriás tudományu Szabó K. szinte naiv könnyenhivősége a székelyek őstörténetének kérdésében. Éppen igy vagyunk Benkő Károlylyal is. Egy Delnén maig is birtokos családot az Inczéket a rabonbánok idejéből egyenesen származtatja le s a helység határában lévő épületromot a család ősi rabonbáni lakának tartja.[2] A csiki vacsárcsi Fodor családot a krónika Fodor Balázstól származtatja.[3] Hogy mit tartsunk ez ezredéves székely családokra nézve, arra Ribot tanit meg. R. A Lelki átöröklés cz. müvében, az átöröklés társadalmi következményeiről szólva, Benoiston de Chateauneuf és mások tanulmányai után érdekes és hiteles adatok alapján kimutatja, hogy 300 évnél tovább átlag nem él egy család sem. „Örökbe fogadások és helyettesitések folytán sok nemes család egész napjainkig folytatta nem ugyan a származási á g a t, hanem a n e v e t.[4] De azért az egyes előkelő székely családok ily régi (ezer- és több éves) leszármazásában sem lát Szabó K. semmi felötlőt vagy hihetetlent.[5]

—a—d.

[1] Szabó U. o. 59. l.
[2] U. o. 66. l. 1. jegyzet.
[3] U. o. 75. l.
[4] Ribot i. m. 417. U. „A lordok kamarájában 427 világi tag közt csak 41 oly tag ül, a ki a XVII. sz.-nál régibb családból való.“ „380 történelmi család vizsgáltatván meg, ugy találtatott, hogy a n é v kihalására szükséges középidő körülbelül 300 év.“ Láss ott több példát.
[5] Szabó U. o. 75. l.

Egyházi ügyek

70—1901.

Felhivás.

Jelige: „Munkára fel!“

Ay udvarhelyi református egyházmegye egyházi Értekezlet tagjaihoz — és kiváltképpen ezen egyházmegye területén müködő lelkipásztorokhoz intézem ezen sorokat, akiket Istennek és keresztyén hitünk vezérének, az Ur Jézus-Krisztusnak szent nevében arra kérek, hogy a hol az áldásos egyháztársadalmi munka, tőlük nem függő okok miatt, még eddig nem indulhatott meg azt minél elébb megkezdjék; a hol pedig sikerrel biztató eredményre lehet hivatkozni, ott folytassák azt.

Nem szándékozom a munka nagy jelentőségét ismételten hangsulyozni, hiszen czélunk és eszközeink is nyilvánvalók.

Véggezzen hát kiki a maga kis körében annyit, a mennyit a viszonyok — és a neki adott erő, tehetség mértéke szerint elvégezhet.

Hazánk és anyaszentegyházunk egész élete szakadatlan küzdelem. A zászlóvivők, a vezérek pedig az egyházi és világi elöljárók; a fekete palástosok éppen ugy, mint a szent nép, a királyi papság!

Éppen azért mihelyt a szorgos mezei munka fogyni kezd, tüstént kezdjék meg, illetve folytassák necsak a taggyüjtést, hanem az egyháztársadalmi munkát, a maga egészében és az egész vonalon, a mennyiben lehet ugy a mint az a „Mit tegyünk és miként tegyünk“ czimen közölt füzetben elég helyesen és világosan fel van tüntetve.

Azonban mégis ne a merev és sablonos egyformaságra, hanem csak a közös nagy czélra törekedjünk.

Tudjuk, hogy ezt a nehéz és fáradságos munkát sokan kicsinylik, sőt becsmérelik is. — Azt is jól tudjuk, hogy ezerféle akadályra bukkanunk; de ezeket könnyen le lehet győzni, ha a vezetőkben meg lesz az elszántság és erős akarat, hogy ugy harczolván mint a Jézus-Krisztusnak jó vitézei, győzelemre jussanak.

A nyár már-már kiesik az évből; a rét virágai hervadnak; a fák lombja csendesen lehull, erdő-liget elcsendesül és dolgos népünk nem hemzseg többé künn a mezőn!

A természet dicső temploma maholnap üresen marad; de tudomány csarnokai, az iskolák és a kézzel csinált templomok annál inkább megnépesülnek.

Itt van a ősz, mely mulandóságunkra emlékeztet. Majd ezt is a zordon tél váltja fel, midőn a család tagjai a ház meleg tüzhelye köré gyülekeznek.

Kezdődjék meg hát minél elébb, mint a természetben, ugy a lelki világ körében is a magvetés ideje.

Jól tudom, hogy az elvett földi áldás az idén vármegyénk némely vidékén nagyon kevés.

Az eső, az árviz és a jégverés sok kárt okoztak. — Nem csoda hát, ha munkás földmivelő népünk és vele együtt az iparos is kedvetlen és levert.

De hát zugolódjunk, avagy éppen kétségbe essünk-e azért, mert Isten nem csak áld, hanem sujtol is? Nem, nem! . . . A lelki pásztoroknak most kettőzött buzgósággal kell hirdetni, hogy „a kik az Urban biznak, azoknak mindenek egyaránt javokra vannak“.

A fenséges czél ki van tüzve; az eszközök ismeretesek, sőt az udvarhelyi ref. egyházmegyei egyházi Értekezlet tagjai nyugodt önérzettel mutathatnak rá a tán rövid, de elég szép egyéves mult eredményeire is.

Éppen ezért a kibontott zászlót fenn kell lobogtatni.

Nagy kár — és még nagyobb szégyen volna, ha ez a zászló alá hanyatlanék, avagy kezünkből kihullana.

Az egyházkerületi egyházi értekezlet nálunk megtartott első közgyülésének szép emlékei lebegjenek lelki szemeink előtt szüntelen és amaz emlékezetes napok fényes sikerei buzditsanak a tovább haladásra.

Lelkipásztorok! előre a zászlóval!

A szent nép, királyi papság, férfiak, nők és ifjak pedig kövessék azt, hogy a 20-ik évszázban jusson diadalra a nemesebb és tisztább valláserkölcsi élet.

A munka megkezdése nincs határidőhöz kötve; de o k t ó b e r 31-i k e, mint a református évforduló ünnepnapja, legyen az utolsó határidő. Ünnepeljék meg ezt a napot egyházaink és iskoláink kivétel nélkül mindenütt.

És ennek az ünneplésnek alig lehet szebb részlete, mint megkezdése, illetve folytatása annak az áldásos nyári esőhöz hasonló egyh. társadalmi munkának, mely „egy uj világot zár magába“.

Végül atyafiságos szeretettel és őszinte bizalommal fordulok a lelkipásztorokhoz, mint a kik szervezetünk szerint és alapszabályaink értelmében hivatali állásuknál fogva az egyh. társadalmi munkának mindenütt irányitói, ügyvivő elnökei és arra kérem őket, hogy ahol akár a szervezés, akár a már megkezdett munka folytatása legyőzhetetlennek látszó és tőlük nem függő akadályokban ütköznék, sziveskedjenek ezt a körülményt velünk bizalmasan és sürgősen közölni, hogy a hely szinére kiszállva, a lehető akadályokat elháritsuk és a szükséges utbaigazitást megadhassuk.

És most Isten nevében „Munkára fel!“

Székely Udvarhely, 1901. szept. 1.

Bod Károly tanár,
mint az udvarhelyi ref. egyházmegye egyh. Értekezletének ügyvivő egyházi elnöke.

Különfélék.

— **A tanév elején.** A nyári szezonnak vége van. Megelevenült a város, gyülnek be az iskolák. Az utczákon napsütötte Muzsafiak állanak csoportokban s vidáman mesélik egymásnak a szünidő élményeit. Nagyobbrészüket elkisérték a gondos szülők is, kiknek arczára kiül a gond, hogy vajjon a sovány termés árából kikerül-e majd az a sok-sok apró szükséglet, ami a diáknak a tanév elejével nélkülözhetetlen. Egy-egy uj fiucskát is hoznak s a leendő kis diák félénken bámulja a hatalmas iskolaépületeket s azt a sok könyvet, amiből mind tanulni kell. Bizony a szünidőnek vége már s kipihenve egy év fáradalmait, ujult erővel kell a munkához fogni.

— **Székely Társaságok megalakulása.** Megemlékeztünk volt azon nagyobb akczióról, melyet a marosvásárhelyi „Székely Társaság“ inditott azon czéllal, hogy a Székelyföld minden nagyobb helységében hasonló szervezetet létesitsen, hogy igy behálózva az egész — eddig oly magára hagyott vidékeket, az egybeforrasztott társadalom hatalmas megnyilatkozását provokálja. A Társaság kiküldöttei aug. hó 24-én kezdették meg a körutat. Ezuttal Barabás Endre és Máthé József nyertek megbizást. Első utjok Székely-Udvarhelyre vezetett, hol Solymosi Endre tanár hivta egybe az érdeklődőket. A megalakulás egyhangu lelkesedéssel kimondatván, elnökké Sándor Mózes kir. tan., tanfelügyelőt, alelnökké Soó Gáspár főgymn. igazg., titkárrá Becsek Aladár szerkesztőt, gazdává és pénztárnokká Spaller Józsefet választották meg. Ez a 8-ik társaság, melyet a marosvásárhelyi „Székely Társaság“ szervezett. Udvarhelyről a kiküldöttek aug. 25-én Székely-Kereszturra mentek át, hol még lelkesebb hangulattal találkoztak, mint Udvarhelyen. A megye fő- és alispánja érdeklődéssel kisérik a dolgot s a mozgalmat lelkesen támogatják megyeszerte. Keresztúron az érdeklődőket Sándor Domokos tan. kép. tanár hivta egybe s az alakuláson 35-ön vettek részt. A Barabás Endre és Máthé József lelkes beszédei után Ugron Zoltán ajánlatára egyhangulag mondották ki az ottani „Székely Társaság“ megalakulását. Elnök Gyárfás Endre orszgy. képviselő, társelnökké Borbély Sámuel tan. kép. igazgató, titkár Ujváry Mihály kép. tanár, gazda és pénztárnok Szász Béla közs. isk. igazgató lettek.

— **Kántorválasztás az ev. ref. egyháznál.** Az udvarhelyi ev. ref. egyháza Nagy László kántor-tanitónak Maros-Vásárhelyre történt eltávozásával megürült állásra aug. hó 29-én egyhangulag P a á l Sándor tanitójelöltet választotta meg három pályázó közül. A pályázók pedig Paál Sándor kis-galambfalvi tanitójelölt, Dorogi Lajos ákosi és Jancsó Vilmos gyomai tanitók, mindenik fényes eredménynyel próbált a vasárnapokon, ugy hogy mind a háromnak nagyobb pártra lehetett kilátása. Annál nagyobb dicsősége Paál Sándornak, hogy megválasztása még is egyhangulag történt.

— **Iskolai beiratások.** A helybeli állami főreáliskolába a beiratások szept. hó 2, 3, 4 ik napján lesznek. A tanitás szept. 5 én veszi kezdetét.

A m. kir. állami felsőbb leányiskolában a beiratások ugyanezeken a napokon történnek.

A szt.-Ferenczrendiek vezetése alatt álló róm. kath. elemi fiuiskolába, a beiratások szept. 1-től 8 ikáig tartanak. A tanitás 9-ikén kezdődik.

A róm. kath. leányiskolába a beiratások szept 2, 3 és 4. napján lesznek. A tanitás 9-én veszi kezdetét. Az intézet igazgatósága kéri a szülőket, hogy a beiratásokat mielőbb eszközöltessék.

— **A Varság tisztásán . . .** Előkelő társaság rándult ki csütörtökön hajnalban Székely-Udvarhelyről a Varság tisztás és Tartod havasokra. Dr Damokos Andor alispán, dr Demeter Lőrincz főszolgabiró, Zonda József és Licht Gyula állatorvosok, Szabó István földbirtokos vizsgálták meg a megyei gazdasági egyesület felügyelete alatt álló szüz gulyát.

— **A mohácsi vész évfordulója.** 1526. augusztus 29 én volt a mohácsi csata, háromszázhetvenöt év telt el azóta. Háromszázhetvenöt év óta sajgó sebe a magyarnak a mohácsi gyásznap és sok mindenféle hibájának, mulasztásának általános takarója. Az ország háromfelé válása, a német és török beözönlések, a vallás és uralkodó-csere, százezrek rabszijra füzése és elhurczoltatása s ezekhez hasonló nyomorok mind e naptól számittatnak. Az önálló nemzeti lét megszünése s az országnak a szomszédos nyugati birodalomtól függése végeredményében e nap eredménye. S ezért látjuk a régi magyar történetirók müveiben e napot örök fekete keretbe téve s ezért halljuk a költők siralmait a hősvértől

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

pirosult gyásztér felett, melyen az elhullt II. Lajos király és 24.000 magyar harczosa mellé a nemzet függetlenségét is temette a győztes ozman hatalom. Sajnálhatjuk a szerencsétlen fiatal királyt; de ha jól meggondoljuk halála politikai szükség volt, hogy az ország a nagy és évszázadokig tartó megpróbáltatásokon átmenjen. Ha ugyanis a Jagillók uralma utódokban átöröklődik a XIV. század további évtizedeibe, Magyarország ma nincsen többé. S ezért ha a királylyal áldozatul esett 24.000 magyar elveszte nagy gyász is az országnak, végeredményében a mohácsi vészből nyert nagy leczke tartá fenn nemzetünket zivataros napjaiban s azután is a mikor a visszaeső ozman hatalom sülyedésével régi erőnket kezdettük visszanyerni.

— **Emléket Orbán Balázsnak!** Orbán Balázs Székely-Kereszturon felállitandó szobra javára alulirotthoz ujabban a következő hazafias adományok folytak be: Kisgyörgy Sándor unitárius esperes gyüjtése Vargyason 4 kor., Háromszéki tak. pénztár Sepsi-Szentgyörgyön 20 kor., Incze Lajos Akosfalva 1 kor., Firtosváralyai gyermek-szinház, a „Székely Udvarhely" szerkesztősége utján 8 kor. 20 fill., Hoitsy Pál Budapestről 11-szer 4 kor. 55 fill., Vári Albert unit. lelkész Kénos 2 korona, Hoitsy Pál Budapestről 12-szer 5 kor. 55 fill., Takarékpénztári félévi kamat 114 kor. 87 fill., Hoitsy Pál Budapestről 13-szor 4 kor. 87 fill. Összesen 164 kor. 95 fill. Eddig kimutatott összeg 3677 kor. 38 fill., a szoboralap tesz ma 3842 kor. 33 fill. Fogadják a nemesszivü adakozók hazafias adományaikért a szobor-bizottság meleg köszönetét. Székely-Keresztur, 1901. aug. 28. Barabás Lajos, biz. pénztárnok.

— **A székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyző-egylet** ma, szeptember hó 1-én a Koronkay-kert helyiségében a betegsegélyezési-alap növelésére nyári tánczmulatságot rendez. Belépő jegy ára személyenként 1 korona. A mulatság d. u. 5 órakor veszi kezdetét.

— **Az „Udvarhelymegyei Tanitóegylet"** választmánya tegnap tartott ülésében, többféle egyleti ügy letárgyalása után megállapította a folyó évi közgyülés idejét és helyét is. Parajdon szeptember hó 26-án, változatos napirenddel és este hangversenynyel összekötve, lesz tanitóink közgyülése.

— **Halálozás.** Özv. nagyborosnyói Bartha Jánosné szül. magyarsárosi Szentkirályi Teréz életének 80-ik évében f. hó 22-én elhunyt. Temetése f. hó 24-ikén volt igen nagy résztvevő közönség jelenlétében.

— **Lesz-e turógyár a Sóvideken?** Lapunk mult számában már megirtuk, hogy a földmivelési miniszter Szily Tamás állattenyésztési felügyelőt küldötte ki annak a kérdésnek tanulmányozására, hogy állithat-e a Sóvidéken juhturógyárat. A miniszteri kiküldött a jelenlegi viszonyok között a gyár felállitását nem tartja lehetségesnek. Szerinte a jelenlegi juhállomány a helyi szükségletet is alig elégiti ki, a juhállományt pedig szaporitani legelők hiányában nem lehet. A legelő kérdést kell tehát először az erdőhivatalokkal tisztázni s mig ez nem történik, aligha lesz turógyárunk.

— **A burföld helyett az Alföldre** . . . A ki Delafrika helyett az alföldi rónaságra utazott, az Tamás István, a „Székely-Udvarhely" nyomdájának tanulója. Megirtuk volt, hogy Tamás István annyira lelkesedett a burok szabadságáért, hogy személyesen is segiteni akart a burokon s ezelőtt 5—6 héttel megszökött. Tamás István gyalog indult a nagy utra, nyakában egy ujságkihordó táskával s zsebében 80 krajczárral. A 80 krajczár azonban csakhamar elfogyott s a lelkes burbarát igen sok viszontagságon és koplaláson esett át, mig gyalogszerrel a Hortobágyig ért. Debreczenből indult tovább végképp elcsigázva, mikor szerencséjére reátaláltak s haza hozták. Tamás István tehát ismét itthon van s a mint nagy utja fáradalmait kipihente, ismét megkezdi munkáját nyomdánkban s ha karral nem is sikerült segiteni a burokon, lelkes czikkeket fog szedni a bur szabadság érdekében . . .

— **Megy a gőzös Boszniába** Hangos énekszó verte fel pénteken a hajnali csendet, akár a bosnyák hadjárat idején ugy fujták a bevonuló tartalékosok: megy a gőzös Boszniába . . . S bizony a gőzös csakugyan Boszniába megy, mert a 82-ik gyalogezred 2 ik zászlóaljának 298 tartalékosát Boszniába hivták be gyakorlatra. A tartalékosok pénteken reggel indultak el városunkból.

— **Mükedvelői előadás Uj-Székelyen.** Uj-Székelyen augusztus 18-án, — mint lapunknak irják a községi olvasó-egylet pénztára javára szinielőadással egybekötött nyári mulatság volt. A mulatságon nagyszámu közönség jelent meg. Szinrekerült: A fösvény (Bajszövő) Kisfaludy Sándortól, 1 felv. Közremüködtek: Mántó Anna, Ferenczi Jolán sz.-kereszturi és Bakó Etelka kisasszonyok (Uj-Székely), Buzogány Dénes I. k. növendék, ifj. Szász Elek VII. oszt. gymn., Dimény Lajos VI. oszt., Buzogány Kálmán II. oszt. gymn. tanulók Uj-Székelyről, Nagy Miklós és Macskási Lajos Sz.-Kereszturról, Bakó László áll. s Buzogány József kbiró Uj-Székelyről. Az előadás nagyon jól sikerült. A bevétel volt 141 kor. 60 fillér, kiadás 59 kor. 60 fillér. Maradt 82 kor. tiszta jövedelem. Felülfizettek: Sándor Lajos 1 korona, Gyarmati Mózes 5 kor., Gyarmati Lajos 40 fill., Gyarmati Dénes 40 fill., Boda István, Gálffy Kálmán főszolgabiró, Kábdebó Márton, Borsai Géza, Hori Bertalan, Nemes Lajos, Sóvér János, Macskási Lajos, Dolny Róbert, László Ferencz, Baugerter Károly, Vagner Vilmos, Czimerman Károly, Eckner Vilmos, Dénes Sándor, Munzsi Sámuel s neje 40 fillér, előbbiek 20—20 fillér. Fodor István és neje 2 kor., Nagy Ferencz 1 kor. 20 fill, Orbán Imre, Szuki Ferencz, Fazakas Dénes 40—40 fillér, Barta Mózes, Ferencz Miklós, Fodor Géza, Szilágyi Béla, Kovács István, Raffaj Domokos esp., Máté Albert, László Sándor, Szász Dénes, Mihály Ferencz, Kelemen János, Swarcz Mihály, ifj. Siklódi Lajos, Kovács József, Nagy András és Árus Albert 20—20 fillért. A jó szivü adakozók fogadják e helyen is a rendező bizottság köszönetét.

— **Székely iparos-szövetkezetek vállalkozása.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a napokban terjesztette fel a székely kisiparosok bakkancs szállitására vonatkozó ajánlatát a kereskedelmi kormányhoz. Ezuttal 10 alkalmi és bejegyzett szövetkezet 17810 pár bakkancs és 13410 könnyü czipőre tett ajánlatot. Ez az összeg a pályázatban kiirt mennyiséget jóval felülmulja. Az ország összes kisiparosainak juttatott mennyiséget egyedül a székely iparosok is elkészitenék. Az ajánlatok Kézdi-Vásárhelyről, Sepsi-Szent-Györgyről, Altorjáról, Székely-Udvarhelyről, Barótról, Kovásznáról és Maros-Vásárhelyről valók A 10 szövetkezetben mintegy 500 székely iparos van.

— **Hangverseny és előadás.** Hatalmas, szines falragaszok hirdették, hogy csütörtökön és pénteken Székely-Udvarhelyen a Budapest szállodában Korcsek Vilma, a m. kir. operaház volt tagja, Lakatos Ida, Szabó Sándor stb. hangversenyt és előadást tartanak. A hangversenyek iránt nem igen volt nagy érdeklődés, de a kik nem halgatták, nem is sokat veszitettek vele.

— **Történet egy sertésólról.** Erdővidékről irják lapunknak, hogy egyik virágzó község jobbmódu gazdája disznópajtát épitett a fiával. Ilyesmi faluhelyen megszokott dolog s nem is érdemelne külön feljegyzést . . . Ám az ólnak egy különös hibája volt s ezt csak akkor vették észre a mikor a szarvazatot is reárakták s éppen a fedéséhez készültek. Elfeledték ugyanis ajtót vágni . . . Fából készült az épület s igy lehetett még a dolgon segiteni. Segitettek is. Kivágták az ajtó helyét hamarosan. Mikor készen voltak vele, megszólal a fiu:

— Vajjon elég nagy lészen-e?

Bujj be, hadd lássuk — feleli az apja.

— Bujjék be kied apám uram — biztatja a másik, kied sokkal nagyobb, akkora disznyót ugy sem tudunk hizlalni.

Hogy az apa megfogadta-e fia tanácsát, arról hallgat a krónika.

— **A patakfalvi mükedvelők** augusztus 4. és aug. 11-én szinielőadással egybekötött mulatságán az összes bevétel volt 144 korona 70 fillér, kiadás 103 korona 24 fillér, melyből a „Falu rosszá"-hoz a teljes diszletet és kellékeket szereztük meg: két paraszt ház, rácsos kerités, két fa; makkhetes-csárda és több kulissza. A tiszta jövedelem 41 korona 46 fillér, mely fele részben az egyház, fele részben pedig az iskoláé. Felülfizettek: Dr Demeter Lőrincz főszolgabiró 2 koronát, Deák Lajos aljárásbiró 2 koronát, dr Nagy Samu ügyvéd 2 koronát, Lázár József községi iskolai igazgató 1 koronát, Belle László tanár 40 fillért, Hegyi Péter ref. lelkész 40 fillért, Mester János ref. lelkész 40 fillért, Lukács Mihályné 40 fillért, miert e helyen is köszönetét fejezi ki a Rendezőség.

— **Fodor Juli szomoru esete.** Szép, erős, egészséges fiatal leány volt Fodor Juli a szomszédos Bögöz községben, csupa öröm és gyönyörüség volt reá nézni. S ez a szép, fia al, erős leány övéi nagy bánatára nincsen többé az élők között. Önkezével vetett véget életének, aug. 30-án felakasztotta magát, de hogy tettének mi volt az oka, nem tudják hozzátartozói sem.

— **A száldobosi fürdő-telepen** folyó év augusztus hó 18-án saját czéljaira rendezett tánczmulatságon felülfizettek: Id. Dániel Gábor 2 korona, Geryely István 1 korona, Gaibel Rezső 1 korona, ifj. Debiczki Mihály 1 korona, Makoldy Győző 1 korona, Császár László 1 korona, Dániel Ferencz 1 korona, Pollák Ignácz 1 korona, Flórián nővérek 1 korona 4 fillér, Karácson György 1 korona, Ssőcs Mártonné 20 fillér. Fogadják a rendezőség hálás köszönetét.

— **Mi volt a kötelen** . . . Ilyen czimü hirünkre a következő sorokat vettük: Tekintetes Szerkesztü Ur! Becses lapja folyó hó 25-ik számában a napihirek rovatában egy rövid czikk jelent meg, mely csekély személyemmel foglalkozik azt állitván rólam, hogy én Stáncsuj János nevü cselédemet megkötöztem s ő nagy tömeg láttára a csür könyöklő lyukán futott és menekült Székely-Udvarhelyre kovács inasnak, a czikk személyemet igen komikus szinben tünteti fel. Hogy e czikk valótlanságot tartalmaz s e históriából egy szó sem igaz, igazolja az, miszerint e dologról a községben absolute senki sem tud, s e felét senki sem látott, ugy hát e czikkben foglaltak a czikkirónak egy rossz magaviseletü cseléd beszéde utáni hazugságai. A cselédem Stáncsuj János ellen, a törvényes lépéseket megtettem különben. — Egyetlen állitásom igazolásául, mely az egész czikk tartalmát meghazudtolja legyen szabad mellékelnem az alábbi bizonyitványt:

Bizonyitvány. Alatt irtak bizonyitjuk, hogy Abásfalva községben, arról, hogy Tisztelendő Boér István lelkész ur Stáncsuj János nevü szolgáját megkötötte volna s nevezett cseléd a nyakában kötéllel nagy tömeg láttára menekült volna el a lelkész ur házától, semmit nem hallottunk és nem láttunk s tudomásunk van arról, hogy ez nem igaz, s igy a „Székely-Udvarhely" czimü lap ez évi augusztus 25-ik számában „Mi volt a kötélen" czim alatt megjelent czikk Boér István lelkész urra nem vonatkozhatik s ha iró oda vonatkoztatta, ugy valótlant állitott. Homoród-Abárfalván, 1901. évi augusztus 28-án Szőcs Mihály, m. p. főbiró. Dimén Sándor, m. p. esküdt. Sándor Gergely, m. p. unitárius pap. Kiss Mózes s. k., tanitó. Godra Mihály, körjegyző.

E bizonyitvány után czikkiró ur személyem iránti jó akaratát köszönöm. Kérem a tekintetes szerkesztő urat becses lapjában e rövidke közleményemnek helyt adni, mely után kiváló tisztelettel maradok Tekintetes szerkesztő urnak tisztelő hive Abásfalva, 1901. augusztus 20. Boér István s. k. gör. kath. lelkész és cz. alesperes.

— **Nőfényképész városunkban.** Vasadi Kalicza Gizella fényképész Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza, Huszár-féle telek), most berendezett fényképészeti műtermében a legkényesebb igényeket is kielégitő, művészi kivitelü fényképeket készit igen előnyös árak mellett.

— **A t. lentermelő közönség** figyelmébe ajánlom legolcsóbb és legjobb **lengereblyéimet,** ára darabonként **2 forint 10 krajczár.** Tisztelettel: Papp Zakor Endre vaskereskedő, „Az Arany kaszához".

— **Zongora- és énektanitás.** Kertész Albertné zongora- és énektanitónő, zongora- vagy müének órakat ad kezdőktől a legmagasabb iskoláig. Ezenkivül ugy gyakorlati, mint nyelvtani órákat ad a német- és franczianyelvből is. Irányelve a tanitásnál fokozatos haladás s különösen gyakorlatok által önállóságra vezetni a növendékeket. Ugyanott hegedü-órák is vehetők!

— **Hevesi görögdinnye** legjutányosabb árban Gál János füszerkereskedésében Székely-Udvarhelyt kapható.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Legszebb müvészies képes levelező-lapok a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalában kaphatók.

Kitünő Kisküküllőmenti ó- és uj **borok** kaphatók 1 hectotól 200 hectoliterig 18—19 forintjával **Balavásáron** dr Hersch Jakabnál.

Valódi bort venni akarók kérjenek árjegyzéket Székely Borkereskedéstől Székely-Keresztur.

BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

A közönség figyelmébe. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 12125|901. alisp. Hirdetmény. A vármegye legtöbb adófizetőinek a kir. adóhivatalok által összeállitott névjegyzéke, folyó év szeptember 1—8 ik napjain a vármegyei székház 1-ső aljegyzői irodáján közszemlére lesz kiteve. Ezen névjegyzék alapján fog a legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzéke az igazoló választmány által az 1902-ik évre összeállittatni. Felhivom mindazokat, kik a törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékébe való felvételre adó alapján jogosultaknak vélik magukat, hogy a közszemlére kitett névjegyzéket jelzett idő alatt és helyen tekintsék be s netaláni sérelmeiket az igazoló választmányhoz jelentsék be. Felhivom továbbá mindazokat, kik az 1886. évi XXI. t.-cz. 26. §. értelmében joggal birnak arra, hogy állami adójuk kétszeresen számittassék, ez iránti igényeiket folyó év szeptember 8-áig bezárólag az igazoló választmányhoz annyival inkább bejelentsék, mivel ellenesetben annak érvényesitésétől ez alkalommal elesnek. Székely-Udvarhelyt, 1901. aug. hó 23-án Dr Damokos Andor, alispán.

Felfogott és eltévedt állatok. Udvarhelyvármegye alispánjától. 11996., 11997—901. alisp. sz. Valamennyi község elöljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy oroszhegyi Gagyi György határbirónál 2 drb bival felfogva tartatik. Egyik 6 éves, balfüle csonka és alól ki véve, a másik 2 éves, jegy nélküli. — Korondi lakos, Molnus Ferencznek (Bálint fia) pedig a tulajdonát képező 3 éves egérszőrü kanczája, Korond község nyomáshatáráról eltévedt. Székely-Udvarhelyt, 1901. aug. 23. Dr Damokos Andor, alispán.

Járványok. Udvarhelyvármegye alispánjától. 12139., 12189., 12233., 12232., 11764—901. alisp. sz. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhirrététel végett értesitem, hogy Bethlenfalva község bivalállományában a bivalvész szórványosan; Kápolnás-Oláhfalu közs. sertésállományában a sertésorbáncz szórványosan és Abásfalva közs. sertésállományában a sertésvész járványosan fellépvén, a vonatkozó zárlatok elrendeltettek. — Ellenben Homoród-Szent-Péter és Felső-Rákos községek sertésállományaiban a járványosan uralgott sertésvész megszünvén, a vonatkozó községi zárlatok feloldattak. Székely-Udvarhelyt, 1901. augusztus 16-án. Alispán helyett: Gróf Lázár főjegyző.

Hirdetések.

Sz. 457—1901. végrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881 évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a székelykereszturi kir. járásbiróság 1901. évi V. 190|1. számu végzése következtében Gross Albert erzsébetvárosi ügyvéd által képviselt Theil György fületeiki lakos javára Kovács Ferencz és neje szentdemeteri lakosok ellen 700 korona s jár. erejéig 1901. évi márcz. hó 30-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 683 koronára becsült következő ingóságok u. m.: 1 kocsi-szekér, 1 pej kancza, 1 csikó, házibutorok és ágynemüek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykereszturi kir. járásbiróság 1901. évi V. 109|4. számu végzése folytán 700 korona tőkekövetelés, ennek 1900. évi május hó 1-ső napjától járó 8 százalék kamatai, /₃ százalék váltó-dij és eddig összesen 137 korona 65 fillérben birólag már megállapitott költségek erejéig Szt.-Demeteren alperesek házánál leendő eszközlésére **1901. évi szeptember hó 3-ik napjának d. e. 11 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Székely-Keresztur, 1901. aug. 13-án.

SZALONTAI ALBERT,
kir. birósági végrehajtó.

Sz. 1053—1901. körj.

Árverési hirdetmény.

Alulirott község elöljárósága ezennel közhirré teszi, hogy Homoród-Szent-Márton község korcsmaháza a hozzátartozó melléképületekkel együtt 1902. évi január 1 től kezdődőleg 6 (hat) egymás után következő évre legtöbbet igérőnek **folyó évi szeptember hó 22-én délelőtt 8 órakor** a községházánál nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni.

A haszonbérleti időtartamra az italmérési engedély a bérlő nevére át fog iratni.

Kikiáltási ár 600 koronában állapittatott meg.

Az árverés egyéb feltételei a körjegyzői irodában bármikor megtekinthetők.

Homoród-Szent-Márton, 1901. augusztus hó 26-án.

Godra Mihály, körjegyző. **Szabó Mózes,** k. főbiró.

807—1901. szám.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye udvarhelyi járásában Zetelaka község területén fekvő állami kezelésbe vett közbirtokossági erdők őrizetére Zetelaka székhelylyel elhalálozás folytán egy járási erdőőri és egy ujonnan szervezett erdőszolgai állásra ezennel pályázat hirdettetik.

A járási erdőőr javadalmazása 360 korona évi fizetés és 120 korona évi lótartási átalány; az erdőszolga javadalmazása 240 korona évi fizetés és mindkét állásnál ezenfelül a szabályrendeletileg megállapitott tüzifa és legeltetési illetmények.

Az erdőőri állásra csupán erdőőri szakvizsgával biró oly egyének pályázhatnak, kik az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ban előirt minősitéssel birnak, az erdő szolgai állásra, kik fedhetlen előéletüek, életüknek 24-ik évét betöltötték, irni és olvasni tudnak, továbbá mindkét állásra, kik ép szellemi és egészséges testalkatuk mellett hibátlan beszélő, látó és halló képességgel birnak.

Pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket legkésőbben **folyó év szeptember hó 16-ig** alulirott erdőhivatalnál nyujtsák be.

Székely-Udvarhelyen, 1901. évi augusztus hó 29-én.

M. kir. állami erdőhivatal.

775—1901. szám.

Faeladási hirdetmény.

Udvarhelyvármegyében, Patakfalva község határán, a patakfalvi közbirtokosság és egyházi testületek tulajdonát képező erdőkből 43·26 kat. holdnak, 1530 m³. vastagabb, 707 m³. vékonyabb tölgy épület és müfa és 1313 m³. tölgy tüzifa — egy évi kihasználási időtartam mellett — **1901. évi szeptember 23-án délelőtt 10 órakor** Patakfalva községházánál nyilvános szóbeli és zárt irásbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár: 22269 korona, minek 10 százaléka bánatpénz.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverezési feltételek a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatalnál és a közbirtokosság elnökénél Patakfalván megtekinthetők, esetleg szükséges közelebbi felvilágositásokat is ő nyujt.

Székely-Udvarhely, 1901. év augusztus hó 28 ikán.

Fás Gyula,
m. kir. erdőmester.

Sz. 2738—901. szb.

Árlejtési hirdetmény.

A pálfalva—martonosi viczinális közut 8—9 kilóméter szakaszán (martonosi határban szentkirály dombja nevü helyen) épitendő áteresz munkálatait **f. évi október hó 26-án** megtartandó árlejtésen 520 korona 82 fillér kikiáltási ár mellett vállalatba fogom adni.

Felhivom mindazokat, kik ezen munkálatokat elvállalni szándékoznak, hogy 5 százalék bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat a versenytárgyalás napjának d. e. 10 órájáig hozzám annál bizonyosabban adják be, minthogy a később beérkező ajánlatokat nem fogom figyelembe venni.

Székely-Keresztur, 1901. augusztus 23-án.

Gálffy Kálmán,
főszolgabiró.

Ma érkezett meg a legjobb,

érett hevesi görögdinnye

legjutányosabban csakis GÁL JÁNOSNÁL Székely-Udvarhelyt kaphatók.

Az uj tanév kezdetével ajánlom legdusabban felszerelt

könyv- és papir- kereskedésemet

a hol mindennemü szükséges tankönyv, iró-rajz- és tanszer a szokásos olcsó árban szerezhető be.

Betegh Pál,
könyv- és papirkereskedő

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundaţia pentru Şcoală - BCU Cluj-Napoca.

Szám: 7289—901. fszb.

Árverési hirdetmény.

Száldobos község közbirtokosságának tulajdonát képező „Bartabércz“ erdőterületén (B. üzemosztály „e“ osztagának 355.52. k. h. és „A“ üzemosztály 36, 37, 38. osztagának 63.19. k h.) levő 6588 m³ tölgymü és 6649. m³ tölgy tüzifára becsült fakészlete a 60.442 1900. sz. földmivelésügyi m. kir miniszteri magas rendelettel zárt irásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen egyszerre való eladása engedélyeztetett.

Kikiáltási ár 57.818 K, azaz Ötvenhétezernyolczszáztizennyolcz korona.

Az árverés **1901. évi szeptember hó 2-án** d. e 10 órán kezdve Száldobos község házában tartatik meg.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az árverést vezetőnek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellő bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik, utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

H.-Okland, 1901 augusztus hó 15-én

Benedek Imre,
főszolgabiró.

Szám 7291—901. fszb.

Árverési hirdetmény.

A bardoczi közbirtokosság erdejében (saj. hat.) az ideiglenes gazdasági üzemterv szerint a 8 osztagban tövön álló és kijelölt 354 drb tölgyfa, mely szakértőileg összesen 257 m³ müfára és 111 m³ tüzifára becsültetett **1901. szeptember hó 2-án d. u. 2 órakor** a községházában irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 1848 kor., azaz Egyezernyolczszáznegyvennyolcz korona.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban az árverést vezetőnek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellő bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik, utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

H.-Okland, 1901. augusztus hó 15-én.

Benedek, főszolgabiró

Szám 7290—901. fszb.

Árverési hirdetmény.

A fülei közbirtokosság erdejében az „A“ üzemosztaly 3., 4. osztagában tövön álló és kijelölt 175 drb tölgyfa, mely szakértőileg összesen 361 m³ müfára és 154 m³ tüzifára becsültetett, **1901. évi szeptember hó 2-án d. u 4 órakor** a községházában irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 2351 kor., azaz Kétezerháromszázötvenegy korona.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban az árverést vezetőnek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellő bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

H.-Okland, 1901. augusztus hó 15-én.

Benedek, főszolgabiró

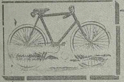

PANAJOTH ALBERT
mülakatos
KERÉKPÁR RAKTÁRA
Székely-Udvarhelyt. Kossuth-u. 44,

Nagy választék: ***Kaiser-, Styria-, Regent-*** stb. ***kerékpárokból.*** Legolcsóbb árak. ***Az összes felszerelések kaphatók. Lakatos munkák, sirkeritések, villamos csengők, tüzelők*** stb. esetleg előnyös részletfizetésre is.

Kerékpárjavitó műhely.
Csak szolid kivitel és olcsó ár a jelszavam.

KOVÁCSMESTER
SZÉKELY-UDVARHELYT.

A Kossuth-utczában (saját ház) megnyitottam

kovácsmester mühelyemet,

hol a kor igényeinek megfelelő kivitelben készitek: kocsikat, szekerek, épületek kovácsmunkáit, elvállalok lóvasalást, régi harangok elforditását és mindennemü javitásokat, pontosan a legjutányosabb kivitelben.

Hosszas, más vidékeken tett tanulmányaim alapján nyitottam meg a modern technika vivmányaival rendelkező üzletemet s a n. e. közönség szives partfogását kérem

Likman Balázs,
kovácsmester.

1091. évi 676. szám.

Árlejtési hirdetmény.

A parajdi m. kir. sóbánya hivatalnál a gépelyfogat és másnemü fuvarozási szolgálatok bérlete **1902. év január hó 1-étől** kezdve **1904. év deczember 31-ig** terjedőleg 3 egymás után következő évre; **1901. év szeptember hó 18-án délelőtt 10 órakor** a parajdi m. kir. sóbánya-hivatali irodában tartandó árlejtés utján a legkevesebbet igérőnek kiadatik.

Kikiáltási ár, a mostani 4·4 métermázsa-dij leend.

Minden versenyző a hozzászólás előtt köteles 1000 korona bánatpénzt az eljáró sóbánya-hivatalnál befizetni.

Irásbeli ajánlatok 1 koronás bélyeggel és az 1000 korona bánatpénzzel ellátva, pecsételve és e czim alatt **„Ajánlat a parajdi gépelyfogat bérlethez“** csak a szóbeli árlejtés megkezdése előtt fogadtatnak el.

Ugy az irásbeli, mint szóbeli versenyzők is csak akkor fogadtatnak el és bocsáttatnak az árlejtéshez, ha a megyei vagy városi közigazgatási tisztségtől kiadott és láttamozott bizonyitványnyal igazolni képesek azt, hogy ezen mintegy 10.000 koronára rugó beruházást igénylő vállalathoz „a megfelelő tőkével, vagy terümentes fekvő vagyonnal birnak és a bérletet az államkincstár hátránya nélkül elvállalhatják és azt végezni is képesek.“

Az árlejtési feltételek és szerződési pontozatok a parajdi m. kir. sóbánya-hivatali irodában a szokott hivatalos órákban megtekinthetők s czeknek tudása és elfogadása „az irásbeli ajánlatokban is elismerendő“.

Magy. kir. sóbánya-hivatal.

Parajdon, 1901. évi augusztus hó.

SZÜCS.

ÉPÜLET- ÉS BUTORASZTALOS
Ifj. Viszhányó István
SZ.-UDVARHELYEN, Kossuth-utcza, Posta-udvar.

Ajánlja mindennemü az asztalos szakmába vágó munkálatait, u. m. szalonok, hálószobák, ebédlők és hivatalos helyiségek, irodák és iskolák, vendéglők, kerthelyiségek és mulató helyek berendezését. — **Szobák padolása, ablak és ajtobeállitások.**

Szolid árak. — Csinos és tartós munka,
Székely butor.

Izléses székely stilü tulipános butorok művészi kivitelben és festéssel. Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Szives támogatást kér
tisztelettel
Ifj. Viszhányó István,
épület- és butorasztalos.

BARTHA ANDRÁS
czipészmester
SZÉKELY-UDVARHELYT
Kossuth-u. 21.
(Zálogház mellett.)

Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a *Kossuth-u. 21. sz.* (Zálogház mellett) egész ujonnan berendezett férfi- és női

KÉSZCZIPŐRAKTÁRÁT
és üzlethelyiségét.

A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően készit kellő gyorsasággal, tartóssággal, pontossággal, *jutányos árak mellett* férfi-, női- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalataira támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

B U T O R

Grünwald Albert
butorkereskedő
Brassó,
Kapu-u. 47 49.
Legnagyobb
butorraktár
a Reinhart Fülöp
aradi butorgyáros
hirneves
készitményei
gyári árakon.

30 hálószoba
30 ebédlő
50 szalon és
több uriszoba
barock,
renaissance,
secessió és
ónémet stilben
állandóan
raktáron vannak.

Nagy választék szalon- és futó szőnyegekben.
Párisi, berlini, brüsseli stb. selyem, peluche szövetekben.

Kezeskedik
kitünő minőségért,
rendkivüli
olcsó árak mellett.
Vidéki
megrendelések a
legpontosabban
eszközöltetnek.

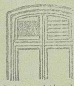

Épület- és butorasztalos

Van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy mindennemü az asztalos iparba vágó munkálatokat elvállalok, igy jutányos áron és szolid kivitelben készitek szoba- és konyhaberendezéseket, gazdasági felszereléseket, épületek padolását, ajtók és ablakokkal való felszerelését, különösen ajánlom remek müvü iróasztalaimat, könyv- és irományállványaimat.

Községi jegyzői és birói irodák teljes berendezését.

Jutányos árak, izléses munka!

Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza. (Saját házamban.)

BIRÓ FERENCZ.

Épitéseket, épitkezéseket
és *tervezéseket,* valamint költségelőirányzatokat teljesen szakszerüen és a kor igényeinek megfelelően a legkényesebb izlésnek is megfelelően köz- és magánépületeket teljes berendezéssel elválial

Vidéki megbizások is a leggyorsabban teljesittetnek.

Egyszerü levélbeni megkeresésekre azonnali kimeritő tájékozás adatik.

Szolid és felelősség melletti munka.

Vladár Ferencz
épitő vállalkozó
Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza, saját házában.

Jutányos árak.

Templom-javitásokat, oltártervezeteket s minden e szakmába vágó dolgokat pontosan elkészit.

Uj czukrászüzlet
SZÉKELY-UDVARHELYEN a Főtéren
(Koncz Ármin-féle házban.)

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy czukrászüzletemet Székely-Udvarhelyt a Főtéren megnyitottam, a hol is naponta friss sütemények, torták, ugymint minden czukrászati cikkek kaphatók.

Esküvőkre, keresztelőkre és minden ünnepi alkalmakra izletes és szépen diszitett tortákat készitek.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradok tisztelettel:

Ernst György

Könyv- és papirkereskedés áthelyezése

Tisztelettel jelentem a nagyérdemü közönség és vevőimnek, hogy üzletemet a **Koncz-féle gyógytár mellől a Szent-Ferencz szerzet-templom homlokzatával szemben fekvő házam bolthelyiségébe** költöztettem át.

Gyertyánffy Gábor.

BERKECZY LAJOS
ÉPÜLET- ÉS DISZMÜBÁDOCOS

ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronyfedés, házfedés, ócska fedelek javitását utólagos fizetéssel is. Készletben minden bádogos munkák, fürdő kádak, házi cikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Az üzlet 14 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minel számosabb megbizást kér

tisztelettel:
BERKECZY LAJOS bádogos mester,
Székely Udvarhelyt.

Pártoljuk a hazai ipart.

Kézsmárky Ákos
kocsigyártó és nyerges

Székely-Udvarhelyt (szemben a vasuti állomással) ajánlja minden e szakmába vágó s a legkényesebb igényeket is kielégitő munkáit, u. m: teljesen uj kocsik és szekerek, nyergek, matráczok, ablakredőnyök, képkeret-aranyozások, padló-fényezések, festések, stb. elkészitését. Javitások olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan és jutányos áron teljesittetnek. Régi kocsikat és szekereket becserélek, esetleg készpénzen megveszek. Mintajegyzéket ingyen es bérmentve küldök. — A nagyérdemü közönség szives hazafias pártfogását kérve, vagyok tisztelettel:

Kézsmárky Ákos,
nyerges és kocsigyártó.

Hazai ipar! Szolid munka! Olcsó ár!

ALBERT PÉTER kovácsmester
Székely-Udvarhelyt, Kossuth-u. 74.

Állandó raktárt tart legjobban elkészitett és legkülönbözőbb kivitelü modern

KOCSIKBÓL.

Használt kocsikat becserél, vagy kijavit a legpontosabban, szolid kivitelben és olcsó árak mellett.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.